

CAPTIVITATEA LUI FLORIAN MICAȘ LA TÎRGU MUREȘ ÎN ANUL 1848

ION RANCA

Cazul Florian Micaș, tânăr român, a cărui libertate a fost răpită de autorități încă din primele zile ale revoluției din Transilvania, a ridicat acest nume la rang de simbol național polarizînd aproape o jumătate de an atenția unui neam întreg asupra lui. Amploarea lui l-a plasat între preocupările istoriografiei vremii, iar o înmănunchiere a datelor privind detenția țirgu mureșeană a lui Micaș realizează Traian Popa, autorul monografiei orașului Tîrgu Mureș care, utilizînd o parte din documentele de epocă din arhiva Scaunului Mureș, ne-a lăsat o frescă veridică și bine documentată, pentru epoca în care-și publica merituoasa-i lucrare.¹

Numele tînărului Micaș, redat în actele autorităților guberniale și comitatense în forma de Francisc Mikas sau Mikes,² dar regăsit peste tot în literatura istorică și memorialistică română ca Florian Micaș, apare în contextul revoluționar legat de evenimentele de la Cluj din zilele de 27—28 martie 1848, cînd, împreună cu Ion Buteanu, sosit recent aici, și cu Ion Suciu, Moroianu și Iosif Hodos, sînt reperați pentru prima dată de autorități ca fiind nucleul tinerimii române din localitate. În aceste zile are loc la Cluj a consfătuire inițiată de Micaș și Buteanu în care trebuia să prindă contur atitudinea românilor față de evenimentele din Ungaria și Transilvania.³

La consfătuirea din Cluj, inițiată de Micaș și Buteanu, a participat și Al. Papiu-Ilarian, reprezentantul tinerimii române din Tîrgu Mureș,

---

¹ Al. Papiu Ilarian, *Istoria românilor din Dacia Superioară*, Viena, 1852; Kóvári László, *Erdély története 1848-ban*, Pest, 1861; Jakab Elek, *Szabadság harcunk történetéhez. Visszaemlékezések 1848—1849-re*, Budapest, 1880; George Barit, *Părți alese din istoria Transilvaniei pe ultimii două sute de ani din urmă*, II, Sibiu, 1 1890; Traian Popa, *Monografia orașului Tîrgu Mureș*, Tîrgu Mureș 1932; Silviu Dragomir, *Studii și documente privitoare la revoluția Românilor din Transilvania în anii 1848—49*, vol. I—V, Sibiu, 1943—54; Trócsányi Zsolt, *Az Erdélyi parasztság története 1790—1849*, Budapest, 1956; *Din istoria Transilvaniei*, II, ed. II-a, București, 1963; *Istoria României*, IV, 1964; Victor Chereșteșiu, *Adunarea Națională de la Blaj*, București, 1966; Vasile Moldovan, *Memorii din 1848—1849*, Brașov 1895; I. Oros-Russu, *Memorii* (mss).

² Nu cunoaștem temeiurile acestei diferențe. Este cert însă că ori într-o formă, ori în alta, Micaș s-a considerat el însuși și contemporanii lui nu l-au dezmințit, ca fiu al națiunii române.

³ Victor Chereșteșiu, *Adunarea Națională de la Blaj 3—5 (15—17) mai 1848*, București, 1966, p. 198.

venit aici, pentru ca împreună „să compună o petiție spre tipărire trimițându-o la Brașov“.

În fond Micaș, Buteanu și Suciuc redactează cu acest prilej, un proiect de petiție⁴ care, potrivit conținutului și scopului său, trebuia să fie un proiect de program, menit să servească drept bază de discuții la adunările populare ce au urmat în diferite centre din Transilvania. Din acest „proiect de petiție“, la a cărei redactare va fi avut un rol primordial, rezidă gradul de maturizare politico-națională al lui Micaș, atribuit ce va fi stat la conturarea „periculozității“ lui față de politica promovată de aristocrația maghiară și de Guvernul Principatului Transilvaniei, care din acest motiv, dispune arestarea lui.

Cu toate că „proiectul de petiție“ de la Cluj întrunește unele din punctele Petiției Națiunii Române votate la Blaj în 3/15 mai 1848, girul maselor îl va fi primit abia după adunările de la Blaj și Sibiu⁵, Cîmpeni și Reghin⁶, la reușita cărora, cel puțin a celor din Munții Apuseni, și Micaș și-a adus contribuția.⁷

Atît pentru calitatea de autor al unui atare document, cît și pentru „agitația“ desfășurată în mijlocul maselor țărănești, mai ales din satele din Munții Apuseni, în noaptea de 26 spre 27 aprilie, din ordinul Guvernului Principatului Transilvaniei, Micaș este arestat.⁸

La învinuirile de mai sus se adăugau răspîndirea între țărani, a unor „tipărituri instigatoare“, cît și scriptele românești „compromițătoare“ găsite la locuința sa cu ocazia percheziției efectuate din ordinul primarului Clujului, Grois Gustav.⁹

Concomitent sînt arestați și tinerii Ioan Darabant, Ștefan Molnar, Ioan Petrovici, Nicolae Șulut și Ieremia Verza, din care, primilor trei li s-a redat libertatea, iar ultimii doi, arestați pentru motivul de a se fi solidarizat cu Micaș, intenționînd chiar a pleca în Munții Apuseni pentru a-l înștiința pe avocatul Buteanu despre arestarea acestuia din urmă, li s-au luat, înainte de a fi eliberați, garanții scrise.

Activitatea desfășurată de Micaș în luna premergătoare arestării lui, va fi cauzat serioase motive de îngrijorare autorităților guvernamentale și comitatense, deoarece faima lui, în momentul arestării, era deja cunoscută.

Arestarea lui Micaș și a mai multor tineri români, urmărirea lui Avram Iancu, Al. Papiu-Ilarian, Ioan Buteanu, Simion Balint, măsurile draconice luate împotriva țăranilor „răzvrățiți“, execuțiile militare for-

⁴ *Ibidem*. Asupra conținutului proiectului de petiție, vezi mai pe larg și într-o nouă și mai fondată interpretare: Pompiliu Teodor, *Ideologia revoluției din 1848 și opera istorică a lui Samuil Micu*, în *Studia Univ. Series Hist*, Fasc. 2. 1965, pp. 59—61.

⁵ *Ibidem*, p. 410.

⁶ Ion Ranca, *Punctele „Petițiunii Națiunii Române“ în discuția adunării populare din 8 mai 1848 din Reghin, premergătoare Adunării Naționale de la Blaj*, în *Rev. Arh.* anul L, vol. XXXV, supliment, pp. 53—64.

⁷ Victor Chereșteșiu, op. cit. pp. 252—293.

⁸ *Ibidem*, p. 292.

⁹ *Ibidem*. p. 293.

țate în satele românești, au ridicat în primăvara anului 1848 un zid despărțitor între poporul român și maghiarii din Transilvania,¹⁰ fapt recunoscut, în alți termeni, și de autorii străini.¹¹

La puțin timp după aceste arestări are loc la Blaj, la 30 aprilie adunarea din Duminica Tomii. Cu acest prilej, Al. Papiu-Ilarian, oratorul principal al adunării, arată în cuvîntarea sa ținută în dimineața acelei memorabile zile, că avocatul Micaș a fost arestat de către Guberniul din Cluj pentru „vina” că ar fi „ațîțat” pe români, propunînd în același context să se facă o petiție pentru eliberarea lui¹².

O cerere de eliberare a lui Micaș din închisoare este redactată și de tinerii clerici și studenți, fiind înaintată la 7 mai 1848 Guberniului din Cluj, de către Capitlul Episcopiei unite din Blaj.¹³

Cu toate acestea, hotărîrea Guberniului din Cluj, organul de guvernămînt al Principatului Transilvaniei, rămînea definitivă. Micaș, acuzat de „instigarea poporului român la nesupunere” și bănuït de „conspirație împotriva națiunii maghiare” va continua să rămînă întemnițat la Cluj cîțva timp, apoi de teama mișcărilor românești din împrejurimi, mutat la Tîrgu Mureș. Încă din ziua sosirii lui Micaș la Tîrgu Mureș, judele primar al orașului, imploră într-o scrisoare pe președintele Guberniului, Teleki József, să transfere pe arestat în altă localitate, fiindcă locuitorii maghiari de aici (nobili n.n.), se tem că românii vor ataca orașul, răzbu-nîndu-se pentru arestarea conducătorului lor.¹⁴

Între timp, în urma traducerii în ungurește a scrisorilor lui Micaș, găsite în timpul percheziției domiciliare, Grois Gustav, judele primar al Clujului raportează Guberniului că acesta „a lucrat mînă-n mînă cu avocatul Buteanu și cu concelistul Pap¹⁵ (Al. Papiu-Ilarian), propunînd și arestarea acestora.¹⁶

Cazul arestării lui Micaș este citat și de autorii manifestului „Românilor de la Duminica Tomii”, care propagă ideea unei noi adunări naționale, invocînd argumentul că dacă nu se vor aduna în număr corespunzător la Blaj, autoritățile vor aresta pe conducătorii maselor”, cum au făcut cu fratele nostru Florian Micaș”.¹⁷

Eliberarea lui Micaș a stîrnit cel mai mare interes în sînul participanților la Adunarea națională de la Blaj din 3/15 mai 1848, fapt cu care sînt de acord toți cei ce au relatat acest eveniment.

Martor ocular, Al. Papiu-Ilarian ne-a lăsat în *Istoria*¹⁸ sa cea mai completă relatare. În ședința din după amiaza zilei de 14 mai probleme-

¹⁰ *Ibidem.* p. 294.

¹¹ *Magyarország története*, III, Budapesta, 1961, p. 419.

¹² Victor Chereșteșiu *op. cit.*, p. 314.

¹³ *Ibidem.* p. 349. Vezi și Silviu Dragomir, l. c. vol. V, p. 6 și 16.

¹⁴ *Ibidem.* p. 350.

¹⁵ *Ibidem.*

¹⁶ Ion Ranca, *Încercări de izolare de mase sau de arestare a lui Avram Iancu și Al. Papiu Ilarian, în primăvara anului 1848*, în *Rev. Arh.* XLII, vol. XXXIV, pp. 403—404.

¹⁷ Victor Chereșteșiu, *op. cit.* pp. 403—404.

¹⁸ A. Papiu Ilarian, *Istoria Românilor din Dacia Superioară*, II, Viena, 1852, pp. 214—215.

le principale discutate fură „cauza avocatului Micaș, care era în prinsoare ungurească cum și a altor preoți prinși, publicarea statariului, maltratarea românilor peste tot, pentru sentimentele sale naționale“. Emoționant a fost momentul în care, în mijlocul catedralei unde se ținea adunarea, apare tatăl avocatului Florian Micaș, condus de Ioan Suciu din Cluj. Acesta punând mâna pe creștetul capului bătrînului, îl arată adunării descriind în culori vii durerea părintelui și a întregii națiuni „pentru cel mai credincios fiu“, meritele și nevinovăția acestuia, care suferă încă întemnițare.

Papiu relatează apoi că „se denumi o comisiune ca să conceapă pe ziua adunării de mîine o rugăminte către Guvernium pentru eliberarea avocatului Micaș“.¹⁹ Se hotărî tot atunci trimiterea unei deputății la Guvernium în același scop.

Cele de mai sus ilustrează gravitatea cazului Micaș în sînul națiunii române, gradul de interes al acesteia pentru eliberarea lui din captivitate, eliberare care simboliza, pe bună dreptate, însăși eliberarea socială și națională a întregii națiuni române.

Protocolul Adunării Naționale de la Blaj, din 3/15 mai 1848, cuprinde motivarea că „Micaș se află arestat, pentru că a vorbit poporului în duhul principiului libertății, egalității și fraternității“. Gravitatea cazului Micaș o recunoaște indirect *Gazeta Transilvaniei*, cînd relatează despre un necaz și înverșunare ce se manifestă, cînd se puse cauza arestării avocatului Micaș și a doi preoți români.²⁰

Al Papiu-Ilarian relatează că în 15 mai, „conceptul petițiunii motivate în conferința de ieri pentru eliberarea avocatului Micaș, fiind pofțit secretariatul ca fără întîrziere să o transcrie și subscriind-o președinții și doi secretari, să se dea secretarilor gubernali, care pe lîngă o comitivă (deputăție) din parte-le să o reprezinte Guvernium prin stafeta...“

Cazul Micaș a ocazionat Adunării Naționale de la Blaj blamarea, în ultimul aliniat al Petiției, a terorismului practicat împotriva mișcărilor sociale și naționale românești. Se spune aici că „Adunarea Națională română vede în arestarea lui Micaș în publicarea statariului, în ridicarea spînzurătorilor, măsuri ordonate de guvernium regesc — instaurarea unui regim teroristic, care e în desăvîrșită contrazicere cu spiritul de libertate ce domnește azi în Europa. Aceste măsuri nu se împacă nicidecum cu ideea egalității și fraternității, idee care ar trebui să domnească în relațiile dintre națiunile din Ardeal. Cu atari dispoziții nu se vor liniști spiritele agitate; ar trebui să se aibă în vedere că națiunea română, împotriva legilor date de Dumnezeu și de natură, a fost asuprită veacuri de-a rîndul și că ea acum se deșteaptă. Adunarea își exprimă convingerea că procedul guvernium regesc față de noi, întrebuintarea unor metode teroristice, nu vor da rezultate nici în ce privește păstrarea liniștii“.

În finalul lucrărilor sale, Adunarea de la Blaj a ales în comitetul permanent în Sibiu printre alții și pe Florian Micaș. Este de asemenea un

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*, Victor Cheresesiu, *op. cit.* p. 447.

gest de simbol ce făcea ca în acest fel întemnițarea lui Micaș să se constituie în durerea întregii națiuni.

Intemnițarea lui Micaș la Țirgu Mureș a durat aproape cinci luni.

Potrivit relatărilor contemporane ale lui Ioan Oros-Russu din Vidrașău, fost viceprefect în Legiunea de pe Țirnavă și Cîmpie condusă de Vasile Moldovan din Chirileu, Florian Micaș este adus la Țirgu Mureș în 9 mai 1848.²¹

Martor ocular, încă din momentul sosirii lui Micaș, Ioan Oros relatează că în calitate de cancelist, a aflat împreună cu colegii săi Ioan Mărginean și Basiliu Vespreman, încă din zorii zilei, despre „vestea ce s-a lătit ca fulgerul. Se spunea — că are să sosească de la Cluj, cu escortă militară, între baionete, Micaș, care după praxa de 3 ani făcută la Tabla regească, a fost depus cenzura de avocat și ca atare, fiind el de naștere din Jucul Românesc din apropierea Clujului, s-a fost așezat în Cluj cu locuința, unde fu și arestat“.²² Memoriile lui Ioan Oros-Russu redau agitația produsă în orașul de pe Mureș la vestea aducerii aici a lui Micaș. Mare parte din locuitori se aflau înșirați de-a lungul străzii Sîncraului de unde trebuia să se arate convoiul ce însoțea pe Micaș de la Cluj. Ioan Oros-Russu, Ioan Mărginean și Basiliu Vespreman, toți trei din satele din apropierea Țirgu Mureșului, se pare că erau singurii tineri intelectuali români care mai rămăseseră în Țirgu Mureș după evenimentele ce au urmat Adunării din Duminica Tomii de la Blaj. În ziua de 9 mai ei se aflau în piață așteptînd sosirea lui Micaș. La un moment dat intensitatea șgomotului produs de mulțime s-a amplificat, poporul ieșind în întîmpinarea convoiului striga: Vine! Se observa într-adevăr venind „... o trăsură din care se vedeau numai baionetele din vîrfurile puștilor, căci trăsura era înconjurată de mulțimea orășenilor...“ Cei trei, au observat, cînd apropierea trăsurii a permis, că în ea se afla Florian Micaș cu mîinile ferecate în lanțuri și lîngă el, patru honvezi înarmați. Apoi, pentru a-și găsi un loc din care să-l poată privi în voie pe Micaș, Ioan Oros-Russu și tovarășii săi, s-au furișat pe o străduță lăturalnică, postîndu-se aproape de intrarea în Casa Scaunului, înaintea Colegiului reformat. Înaintea Colegiului încă erau o mulțime de curioși. Deodată a sosit trăsura pe strada Tinoasă (Sáros utca, azi str. Țirgului n.n.), în sus, către Colegiu și văzîndu-mă Micaș — scrie în memoriile sale Ioan Oros-Russu — mi-a făcut (semn) cu mîna încătușată să merg la el. Apropiîndu-mă eu prin mulțimea orășenilor de trăsură, ne-am îmbățișat și sărutat, apoi mi-a zis: dacă vei merge la Blaj, la Adunare, faceți ceva și pentru mine! și după ce i-am zis că mă duc și vom face, m-am depărtat de trăsură și m-am dus lîngă cei doi amici de lîngă colegiu...“²³

Ioan Oros-Russu relatează apoi agitația mulțimii, la cele văzute, auzînd strigîndu-se: „Uite cum se sărută agitatorii (bujtogatoii) și pe acela trebuie pus lîngă celălalt! Deodată cu intrarea trăsurii în curtea Casei

²¹ Arhivele Statului, Fil. Țirgu Mureș, Col. de mss, nr. 92, Ioan Oros-Russu, *Memorii*, p. 48; Vezi Traian Popa, *op. cit.* p. 151.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, p. 50.

scaunului (Mureș), mulțimea a intrat și ea în curte după trăsură. Lui Oros, îi era teamă „...că mulțimea iritată când se va coborî Micaș din trăsură, îl va toca în cap, și apoi înțelepții orașului vor zice, cum au zis mai târziu, când au tocat în cap pe Ștefan Moldovan protopopul greco-unit din Pintic și pe Constantin Roman, că au fost jertfa poporului înfuriat...“²⁴ Din motive de prevedere, a intrat și Oros în curtea Casei scaunului și „...pe trepte în sus, în etajul unde în gang, lângă o ușă închisă, am aflat o mulțime de orășeni zicînd: să meargă înlăuntru (menyünk bé)...“²⁵, Oros văzînd pericolul linșării lui Micaș, s-a adresat unor funcționari scăunali, zicîndu-le: „Domnilor, în numele umanității, vă rog ca să puneți la ușă unde se află închis Micaș, doi panduri înarmați, ca să nu între poporul iritat la el să-l omoare, căci de va fi vinovat se va pedepsi după lege! Fără alte intervenții aceștia s-au executat, punînd doi panduri la ușă lui Micaș și alungînd mulțimea de la etaj.“²⁶

O zi mai târziu, în 10 mai 1848, o corespondență expedită din Tîrgu-Mureș, avea să confirme relatările martorului ocular, memorialistul Ioan Oros-Russu din Vidrasău, afirmînd că Micaș a fost adus aici la 9 mai, fiind escortat de trei gardiști din Cluj. Pe drum spre primărie (sic!) a fost obiectul unor bătăi de joc, apoi a fost dus în cetate. Pe drum, canceliștii români l-au sărutat... De ce îl poartă pe Micaș din oraș în oraș — se întreabă corespondentul? — Dregătorii din Tîrgu Mureș sînt foarte îngrijorați, oare românii din jur n-or să încerce să-l elibereze pe Micaș cu forța? — continua același corespondent. — Acesta este informat că „...s-a răspîdit șvonul că miile de oameni adunați la Blaj vor veni la Tîrgu Mureș“.²⁷

Simbol al luptei pentru libertate și propășire a națiunii române, întemnițarea lui Micaș era firesc să trezească justificate temeri în sînul aristocrației, a nobilimii și a autorităților guberniale, comitatense și scăunale. Temeri de acest gen au făcut ca Micaș să fie îndepărtat din Cluj, să nu fie primit în fortăreața de la Alba Iulia, iar la puțin timp după sosirea la Tîrgu Mureș, să fie strămutat din Casa Scaunului Mureș, la adăpostul zidurilor cetății, în sumbra chilie ce-și profilează prima conturul, din deal spre centrul orașului.

Regimul de încarcerare rezervat deținutului aici este redat de un raport adresat contelui Toldalagi Ferenc, din care reiese că „...84 de soldați toți de naționalitate maghiară, îl păzesc pe Micaș care n-are voie să vorbească cu nimeni...“²⁸

Concomitent cu transferarea avocatului Micaș la Tîrgu Mureș, judele suprem regesc al Scaunului Mureș, Toldalagi Ferenc, primește prin șeful escortei, din partea președintelui Guberniului Transilvaniei din Cluj, contele Teleki József, o scrisoare oficială, datată la 7 mai 1848, în care, expunînd cauzele arestării lui Micaș, între care „... instigarea poporului

²⁵ *Ibidem.*

²⁶ *Ibidem.*

²⁷ V. Cheresteșiu, *op. cit.* p. 447.

²⁸ *Ibidem.*

român și pentru bănuiala conspirației împotriva ungarilor“, recunoaște că acesta a fost arestat „... din ordinul Guberniului, (și) a fost dat unei cercetări care lucrări de anchetă nu sînt încă încheiate complet...“.²⁹ În continuare, președintele guberniului arată că întrucît locuitorii Clujului se tem „... și socotind că românimea înfuriată din cauza acesta va încerca (chiar) și cu forța eliberarea sa, ușor vor amenința orașul cu un mare pericol... motivul din care a hotărît mutarea deținutului politic ...într-un loc mai sigur“³⁰, acesta fiind Tîrgu Mureșul.

Potrivit scrisorii, escorta trebuia să transporte pe Micaș astfel încît acesta să sosească la Tîrgu Mureș în seara zilei de 9 mai, ceea ce, desigur ar fi diminuat substanțial din spectaculozitatea momentului, de aceea zelul celor ce-l însoțeau pe Micaș a „ajutat“ ca timpul de parcurs să fie considerabil redus, evenimentul sosirii în oraș transformîndu-se astfel, în plină zi, într-o manifestație vădit antiromânească regizată de elemente ultrașovine, puse în slujba politicii de învrăjpire a celor două națiuni de aici. Judele suprem regeș al Scaunului Mureș este îndrumat, în aceeași scrisoare de superiorul său, să se străduiască a-l convinge pe comandantul cetății de acolo, colonelul August György „...să binevoiască a-l primi pe Florian Micaș în cetate și pînă la noi dispoziții a-l ține acolo, într-o cameră sub pază“.³¹

O scrisoare asemănătoare care însă nu ne-a parvenit pînă în prezent, a fost expediată prin același mijloc și comandantului cetății din Tîrgu Mureș — garnizoană a trupelor austriece de aici, colonelul Ottenfels August în care era rugat a-l primi pe Micaș în arestul cetății. Paralel comandai militare (General Comando) din Sibiu a trupelor austriece din Transilvania, președintele Guberniului contele Teleki, i-a cerut a-i ordona colonelului August din Tîrgu Mureș să accepte primirea lui Micaș în arestul cetății de aici. Demersurile de mai sus pun în evidență, fără echivoc, gravitatea pericolului scontat de autorități că Micaș ar putea fi eliberat de poporul român, iar orașul care-l încarcera devenea, din acest motiv, vulnerabil la represaliile îndreptățite ale acestuia.

Teleki József, președintele Guberniului din Cluj ceru concomitent lui Toldalagi Ferenc ca „...dacă însă colonelul respectiv, n-ar vrea să facă aceasta fără ordinul superiorului său, în cazul acesta solicit pe domnia voastră ca pe numita persoană să o stabiliți într-o cameră potrivită dar singură din sediul Scaunului și să o țineți sub pază severă de a nu veni în contact cu nimeni...“³²

Rezultă că recomandarea Guberniului ca Micaș să fie depus în închisoarea Cetății Tîrgu Mureș, n-a fost respectată. Micaș a fost, e drept pentru puțină vreme, depus în închisoarea Scaunului Mureș, asigurîndu-se un regim sever de detenție, situație prevăzută ipotetic și de președintele guberniului în partea finală a scrisorii sale adresată lui Toldalagi Ferenc.

²⁹ Arhivele Statului Mureș, Tîrgu Mureș, fond Scaunul Mureș, Jude suprem, nr. 712 1848, fila 27.

³⁰ *Ibidem.*

³¹ *Ibidem.*

³² *Ibidem.*

La 9 mai 1848, potrivit conceptului nesemnat al unui raport trimis Guberniului de Scaunul Mureș, „În lipsa de acasă a d-lui Toldalagi Ferenc judele suprem regesc al acestui scaun... numitul Micaș Ferenc a sosit fix la orele 12 însoțit de gardiști îmbrăcați în uniforme și deci care au atras asupra lor atenția publicului”.³³ Scrisoarea trimisă președintelui Guberniului de către generalul comandant al cetății Tîrgu Mureș, care n-am avut-o la dispoziție,³⁴ se pare că a fost ceva care a sesizat pericolul unor asemenea manifestații șovine organizate la sosirea lui Micaș aici, de vreme ce în continuare conceptul raportului din 9 mai recunoaște că Micaș „... a sosit nu în tăcerea pe care o consider justificată, ci din cauză că așa s-a întâmplat în timpul sosirii sale, în fața mulțimii poporului”.³⁵

Din contextul rapoartelor de răspuns adresate Guberniului din Cluj de către Scaunul Mureș în aceeași perioadă, rezultă, ca și din alte documente cunoscute³⁶ iminența arestării, concomitent cu Micaș, și a lui Al. Papiu-Ilarian și Ioan Buteanu, tot pentru agitație în sinul poporului român³⁷ tentativă inițiată tot de Guberniul din Cluj, care s-a îngrijit să pregătească și pentru aceștia loc în arestul Cetății din Tîrgu Mureș.³⁸

Explicația alegerii orașului Tîrgu Mureș ca loc de întemnițare a unora din frunțașii națiunii române trebuie căutată în primul rînd în faptul că în ultimele 2—3 decenii ale secolului trecut orașul de pe Mureș era considerat bastionul cel mai consolidat al partidului conservator ardelean, în tot timpul așazisei „ere a reformelor”, păstrîndu-și acest caracter și în timpul revoluției.³⁹ De aceea însăși particularitățile mișcării tineretului au fost determinate de existența în oraș a lui Kemény Pál, Dósa Elek și mai ales a lui Lázár József, judele primar tîrgumureșan, stîlpi de nădejde ai conservatorismului ardelean. Încercările de tutelare și control a mișcării tineretului din martie-aprilie 1848 făcute cu asiduitate de venerabilii conservatori din corpul profesoral al Colegiului reformat, de numeroșii judecători și asesori ai Tablei regești, au imprimat un caracter mai moderat, cu trăsături democratice și nu revoluționare mișcării inițiate de tineri, ei înșiși studenți sau elevi ai Colegiului, sau ai Gmnaziului romano-catolic, sau canceliști ai Tablei Regești.⁴⁰

Îmbrăcînd numai trăsăturile naționale ale mișcării revoluționare din Ungaria, fără a ține seama de revendicările sociale ale tineretului român, atît conservatorii cît și aripa radicală a tineretului de aici s-au îndepărtat de caracterul revoluționar clasic ce trebuia urmat pentru ca mișcarea să nu degenereze în război unilateral de libertate națională cu avan-

³³ *Ibidem*, fila 26.

³⁴ Aflîndu-se probabil la destinatar în arhiva Gub. Trans. din Arhivele Naționale maghiare din Budapesta.

³⁵ Arhivele Statului Mureș, Tîrgu Mureș, fond Scaunul Mureș, Jude suprem, nr. 712/1848, filele 24—25.

³⁶ Ion Ranca, *op. cit.* pp. 56—59.

³⁷ Arh. Stat. Mureș, Tîrgu Mureș, fond Scaunul Mureș, Jude suprem nr. 712/1848, fila 26.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ Böződi György, 1848 márciusa Marosvásárhelyen, în *Korunk*, 1958, nr. 3, p. 325.

⁴⁰ *Ibidem*.

taje numai pentru națiunea maghiară, neglijînd complet pretențiile justificate ale românilor.

Sosirea lui Micaș la Tîrgu Mureș în ziua mare și transformarea acestui eveniment într-o manifestație ce n-a făcut cinste autorităților locale și guberniale trebuie să fi avut și repecursiuni politice, altfel nu putem înțelege regretul cu care se deschide un raport al Scaunului adresat președintelui Guberniului, din 14 mai 1848.

Se spune în acest raport că „ce lipsă de vigilență au comis domnii nobili în aducerea lui Micaș Ferenc, că contrar instrucțiunilor noastre (sic!) în ziua mare, la orele 12 de-a lungul pieții l-au adus la sediul Scaunului“, aceasta au raportat-o deja cu un raport anterior. Se vede din tonul acestor prime rînduri că evenimentul, regizat de șefii curentului ultrașovin maghiar local, n-a rămas fără urmări, de vreme ce redactorul acestor rînduri adoptă un asemenea ton. Din același document rezultă că prezența lui Micaș în Tîrgu Mureș a produs din primul moment mare spaimă între orașeni dar, după sosirea judeului suprem regesc al Scaunului Mureș, Toldalagi Ferenc, acesta a liniștit spiritele sperînd să nu le mai producă alte griji.

Mai mult ca sigur că împrejurarea a fost folosită de autoritățile locale maghiare ca pretext pentru urgentarea înarmării gărzii civice ce armele ce trebuiau să sosesască prin mijlocirea Guberniului, dar mai ales pentru aplicarea legii statariale (tribunalul de urgență) și în cuprinsul Scaunului Mureș acest fapt fiind redat deslușit în raportul menționat: cînd autoritatea Scaunului Mureș speră să nu mai producă griji populației orașului de teama unu i atac românesc „... mai ales dacă pentru trupa de gardiști se vor trimite cîteva puști și dacă Guberniul va permite înființarea tribunalului statarial (procedura de urgență — *n.n.*) al Scaunului Mureș“.⁴¹

Autorii raportului informează Guberniul din Cluj și despre starea de spirit de la sate unde „... încă nu s-a întimplat nici-o tulburare de ordine“. În oraș însă, tineretul este agitat. „ieri adunîndu-se cîteva (tineri) la Tîrgu Mureș, au trimis o delegație la mine, ca pentru poliția ce se va înființa în scaun să țin o adunare generală și pe cîteva funcționari în care nu mă incred, să-i suspend“.⁴² Cum rezultă în continuare, și aceasta caracterizează și situația din oraș, o adunare a trebuit să fie ținută de urgență a doua zi, în 14 mai 1848. Aici, sub presiunea maselor orașenești, autoritățile au fost obligate să accepte o parte din revendicări: toți cei care au trecut de 18 ani să fie înrolați în gardă civică, iar „... nemeșii să se angajeze că vor plăti dare și că vor lua parte la toate sarcinile publice imediat și concret“.⁴³ Pentru rezolvarea celorlalte revendicări, ridicate probabil anterior, a fost fixată o adunare pe ziua de 22 mai 1848.

Fruntașii partidei conservatoare, baronul Kemény Pál, profesorul Dósa Elek, Balla Mihály și Toldalagi Ferenc cum se afirmă în raport, și în consens cu atitudinea lor anterioară, „... am făcut tot ce se poate pen-

⁴¹ Arh. Stat. Mureș, Tîrgu Mureș, ibidem.

⁴² *Ibidem.*

⁴³ *Ibidem.*

tru amînarea adunării generale, dar aceasta n-am putut-o realiza întrucît majoritatea a fost împotriva noastră. . .“⁴⁴

Evenimentele din ultima decadă a lunii martie și din aprilie cînd tinerimea română din Tîrgu Mureș, dezamăgită de pretențiile exagerate ale tinerimii ungurești, legate de anihilarea relativei independențe a Principatului Transilvaniei și unirea forțată a acesteia cu Ungaria, mergînd pînă la nesocotirea a însuși dreptului la existență națională a popoului român, au dus la radicalizarea ambelor mișcări și la definirea atitudinii românilor pe baza pretențiilor lor juste și îndreptățite la viață națională, ceea ce după adunările din 30 aprilie și 3/15 mai 1848 de la Blaj a determinat, atitudinea net ostilă nu numai a autorităților, ci și a conducătorilor mișcării tinerilor radicali unguri, față de cauza românească. Această atitudine s-a menținut tot timpul revoluției, fiind prezentă cu atît mai mult în primele luni ale acesteia, perioadă care coincide și cu sosirea și întemnițarea lui Florian Micaș la Tîrgu Mureș.⁴⁵

În acest context, îmbolnăvirea bruscă a lui Micaș aflat în arestul Cetății căruia, potrivit unor aranjamente locale i se aducea zilnic hrana de la restaurantul „La crucea de aur“ din oraș, a produs o mare îngrijorare atît comandamentului cetății cît și mai ales Judelui suprem regesc Toldalagi Ferenc. Îmbolnăvirea bruscă a lui Micaș a intervenit în 16 mai 1848 cînd încă lucrările Adunării naționale din 3/15 mai de la Blaj abia luaseră sfîrșit. Situația era agravată de faptul, care ajunsese deja de notorietate publică, că Micaș a fost otrăvit.⁴⁶

Cu referire la acest eveniment neașteptat în privința detenției lui Florian Micaș la Tîrgu Mureș, colonelul August von Auensfels, comandantul cetății de aici, se grăbește a informa la 16 mai pe Toldalagi Ferenc cu reședința la Corunca: „Deținutul avocat Francisc Micaș azi dimineață către orele 11, pe cînd făcea mișcări în curtea cetății, a fost cuprins brusc de o indispoziție mortală, de dureri abdominale și zvîcniri în intestine la care s-a adăugat urgent o criză de friguri și o declanșare a transpirației care în sfîrșit au fost însoțite de vomitări puternice“.⁴⁷

Cum rezultă din această înștiințare „simptomele acestei indispoziții mi-au produs temeri. . .“ apoi colonelul a ordonat fără întîrziere, să-i fie chemat în ajutor dr. Rimmel, medicul militar șef al Batalionului al III-lea al Regimentului de Infanterie nr. 62 de cavalerie Turski, care, sosind cu grabă, l-a consultat prescriind-i medicamentele necesare „și din toate părțile i s-a purtat de grijă“.⁴⁸

Temerea că ar fi fost otrăvit o nutrea și Micaș fiindcă, încă imediat după ameliorare, fără s-o fi exprimat deschis, renunță la masa adusă de la restaurantul „Crucea de aur“ de un paznic oarecare și care „. . .nu este bună, nu-i priește, deoarece toate le primește reci ca ghița, și untura din ea este cu totul sleită“.⁴⁹ După această întîmplare Micaș se exprimă

⁴⁴ *Ibidem.*

⁴⁵ Traian Popa, *op. cit.* pp. 140—187, Bözödi György, *op. cit.*, pp. 320—329.

⁴⁶ Arh. Stat. Mureș, Tîrgu Mureș, *op. cit.*, filele 8, 10, 21, 23.

⁴⁷ *Ibidem*, fila 21.

⁴⁸ *Ibidem.*

⁴⁹ *Ibidem.*

că „...mai bine ar vrea să mănince de la cazanul soldaților hrana care pentru el ar fi desigur mai hrăitoare și mai bună și va putea și să-l mențină și sănătos“. (n.n.). Această ultimă apreciere subtil formulată de Micaș exprimă fără îndoială, neîncrederea în masa ce i se aducea din oraș.⁵⁰

În continuarea comunicării sale colonelul August von Auensfels înștiințează pe Toldalagi că a mijlocit deja pentru Micaș hrana de la familia unui plutonier din Cetate, trei mese zilnice în valoare de 50 de crăițari monedă convențională.⁵¹

Confirmând procedura comandantului cetății, de a accepta ca masa lui Micaș să nu-i mai fie adusă din oraș, judele regesc Toldalagi Ferenc își demască întrucîtva temerile proprii despre ipotetica otrăvire a lui Micaș: „În ceea ce privește indispoziția lui bruscă, întrucît birfa orașului a răspîndit știrea că i s-a făcut rău din cauză că i s-a otrăvit mîncarea, — cer oficios domnului comandant al cetății să binevoiască a exopera de la domnul medic militar un certificat oficial, întărit cu semnătura sa proprie, care, arătînd boala și cauza ei, *dezmente într-adevăr știrea aceasta falsă*...“⁵² (subl. ns.)

Și Toldalagi se arată alarmat, acreditînd oarecum zvonul despre otrăvirea lui Micaș, de vreme ce a doua zi, la 17 mai 1848, adresîndu-se președintelui Guberniului îl informează de cele petrecute și despre noul regim de hrană asigurat deținutului din cetate. Nu întîrzie însă să se refere la zvonul despre otrăvirea acestuia: „Întrucît birfeala a început deja să caute cauza indispoziției lui Micaș în otrăvirea mîncării — se exprimă Toldalagi — am găsit de bine și eu a sista aducerea mîncării din restaurantul comun, aprobînd procedura domnului comandant al Cetății și oferind plata celor 20 de creițari pe zi“.⁵²

Pentru a putea dezminți în mod oficios știrea falsă răspîndită despre cauza îmbolnăvirii lui Micaș — scrie Toldalagi mai departe — „am cerut domnului medic militar a-mi trimite un certificat despre cauza îmbolnăvirii lui“.⁵³

În continuare judele suprem regesc Toldalagi Ferenc se referă în raportul său către Guberniu la modul cum este asigurat regimul de pază și izolare al lui Micaș. S-au luat măsuri potrivit celor ordanate de Guberniu ca nimeni să nu vorbească cu Micaș, fapt urmărit cu strictețe „... întrucît zilnic opt soldați fac de pază lingă Micaș, care este cu ușa celelei deschisă“⁵⁴ pentru a putea fi mai bine urmărit, „... cu soldații deținutul poate vorbi ce vrea și cu toate că, conform dispoziției anterioare, soldații sînt toți tineri unguri dar probabil săraci, deci prezența lor nu poate fi infailibilă“.⁵⁵

Optica de clasă a Judelui suprem regesc Toldalagi este suficient de

⁵⁰ *Ibidem.*

⁵¹ *Ibidem.* Din actele ulterioare rezultă că valoarea a trei mese zilnice pentru Micaș s-a ridicat la 20 de crăițari monedă convențională.

⁵¹ a *Ibidem* fila 23 a.

⁵² *Ibidem.*

⁵³ *Ibidem.*

⁵⁴ *Ibidem.*

⁵⁵ *Ibidem.*

deslușită, cînd bănuiește de o eventuală solidaritate sau tănuire reciprocă, a tinerilor săraci unguri, cu deținutul.

Incidental cu „pretinsa“ otrăvire a lui Micaș nu s-a putut stinge însă și ecoul lui nu s-a pierdut nici după ce Judele suprem regesc Toldalagi Ferenc a ajuns în posesia certificatului medical oficios, pretins, pentru a curma zvonurile din oraș.

Dr. Rimmel, adus la fața locului, în urma consultului a eliberat certificatul nr. 52 din 18 mai 1848, din care rezultă „oficios“ că îmbolnăvirea bruscă a lui Micaș, „se datorează unei stări gastrice efemere și se vindecă cu tarton (Weinstein, Chim.) cu zahăr“⁵⁶ Ceea ce interesa însă oficialitățile care, ele înșele aveau dubii despre o posibilă otrăvire, este textul final al certificatului: „...nu s-a observat la el nici un simptom de otrăvire.“⁵⁷

În aceeași zi, colonelul August von Auensfels remite cu adresa nr. 203 din 18 mai 1848, certificatul medical, contelui Toldalagi Ferenc cu care, „oficial“, cazul otrăvirii lui Micaș se stinge.

Cunoscînd starea de agitație a populației orășenești, corespunzătoare lunii mai 1848, cît și simptomele bolii bruște a lui Micaș la care se mai adaugă temerile oficialităților, ele înșele admițînd posibilitatea unei otrăviri, cît și soarta de care s-au împărtășit în oraș, la cîva timp numai de acest caz, tînărul Vasile Pop din Nazna și profesorul Constantin Romanu — Vivu, nu este exclusă posibilitatea unei otrăviri a lui Micaș, chiar dacă inițiativa ei ar fi de atribuit unor dezaxați care nu angajau cu nimic autoritățile. În orice caz, simptomele îmbolnăvirii și apariția lor bruscă, sînt specifice otrăvirii.

Deocamdată, în lipsa unor documente de referință mai adîncite în privința otrăvirii lui Micaș fenomenul poate fi admis ipotetic.

Cum este cunoscut, Florean Micaș a fost arestat și reținut din ordinul Guberniului Transilvaniei, cum s-a recunoscut aceasta în adresa de trimitere a lui Micaș la Tîrgu Mureș,⁵⁸ pentru cercetare penală, întrucît „...Micaș Francisc și tovarășii săi copărtași, au instigat pe români în interesul poporului român cu mai mulți români laolaltă și pentru instigarea în mai multe feluri a românilor împotriva ungarilor, de asemenea (pentru) zădărnicierea ordinului gubernial de interzicerea adunării românești proiectate pentru ziua de 30 aprilie la Blaj, fapte penale și ilegale pe care le-a comis“.⁵⁹ Inițial cum se scrie în adresa din 7 mai 1848, a fost reținut numai în vederea încheierii anchetei și a dosarului de trimiteri în judecată.⁶⁰

La 31 mai 1848 Guberniul adresează Scaunului Mureș un ordin prevăzut cu toate formulele de validare, în care anunță că ancheta împotriva lui Micaș s-a încheiat și actele doveditoare ale vinovației lui, redată în alineatul precedent, sînt concludente, motiv din care „...faptele penale

⁵⁶ *Ibidem*, fila 10.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ *Ibidem*, fila 27.

⁵⁹ *Ibidem*, oficialitatea, nr. 957/1848.

⁶⁰ *Ibidem*, Jude suprem regesc, nr. 712/1848, fila 27.

și ilegale pe care le-a comis ieșind la iveală prin anchetă, Guberniul a hotărît să-i pornească lui și tovarășilor lui acțiune publică, ceea ce azi a și făcut-o. . .⁶¹ În această situație, conform procedurii judiciare a epocii, Guberniul ordonă Scaunului Mureș ca, în schimbul unei scrisori de garanție adecvată, să pună în libertate pe Micaș.

După primirea ordinului de eliberare a lui Micaș emis de Guberniu, Oficialitatea Scaunului Mureș l-a pus în discuția ședinței sale periodice de lucru în 8 iunie 1848,⁶² unde s-a hotărît să încredințeze cu punerea lui în aplicare pe judele scaunal Filep Antal.⁶³ Acesta trebuie să comunice lui Micaș cuprinsul ordinului de punere în libertate, preluând în schimb, scrisoarea de garanție subscriasă de titular, pentru a fi prezentată Oficialității.

Potrivit raportului din 10 iunie, depus Oficialității, Filep Antal împreună cu comandantul cetății și cu plutonierul de serviciu, au luat legătura cu Micaș, aflat încă tot în același arest, aducându-i la cunoștință, mai întâi numai verbal cuprinsul ordinului gubernial de eliberare pe bază de act de garanție. Micaș refuză să creadă acest lucru, afirmând că tatăl său i-a comunicat că Guberniul îl va elibera fără scrisoare de garanție. În acest sens, afirmă Micaș, tatăl său i-a trimis chiar o căruță pentru a-l transporta la Cluj. Judele scaunal i-a oferit atunci ordinul gubernial spre a-l citi personal, dar Micaș nu l-a luat cerându-i să-i fie citit. De față cu toți, Micaș a răspuns prin aceste cuvinte: „Eu așa știu că chestiunea mea nenorocită a îmbrățișat-o națiunea mea; națiunea mea mi-a cerut eliberarea și a promis pentru mine chezășie, de aceea, până când de la ea nu voi primi nici-o înștiințare, nu mă voi amesteca în nimic. Eu mă simt complet nevinovat, dar după cum aud, dovedindu-se acuzațiile ridicate împotriva-mi aștept deci să fiu dat în judecată. Dar nicidecum nu dau nici a scrisoare de garanție“.⁶⁴

Auzind acest răspuns, judele scaunal Filep Antal s-a străduit să-i explice, ceea ce Micaș, ca avocat, știa prea bine, că în atare cazuri, garanția este numai un act de asigurare, că dacă va fi condamnat, să poată fi reținut fără opoziție. De asemenea cerându-i în scris răspuns de mai sus, Micaș a refuzat declarând că „...el este proprietar în țara aceasta și că nu dă nici scrisoare de garanție și nici vreo altă scrisoare“.⁶⁵

Luând cunoștință de refuzul categoric al lui Micaș de a accepta o eliberare condiționată, judele suprem regesc Toldalagi Ferenc raportează Guberniului despre această nouă situație, comunicând totodată că nici comandantul cetății nu înclină să-l elibereze înainte de a primi în acest

⁶¹ *Ibidem*, Oficialitatea, nr. 957/1848.

⁶² *Ibidem*, Jude suprem regesc, nr. 712/1848, fila 23/a.

⁶³ *Ibidem*, Oficialitatea, nr. 980/1848.

⁶⁴ *Ibidem*, La Traian Popa, *op. cit.* p. 161, răspunsul lui Micaș are următorul cuprins: „Eu știu că neamul meu care a pretins eliberarea mea a îmbrățișat chestiunea mea nenorocită, promițând garanție pentru mine. Mă simt cu totul nevinovat, dar sunt informat că ați dovedit acuza ce mi s-a adus și aștept darea mea în judecată, fără să vă dau vre-o scrisoare de garanție“.

⁶⁵ *Ibidem*.

sens ordin de la Comanda militară (General Comando) din Sibiu, nici dacă Micaș ar fi dat garanția cerută.⁶⁶

La 8 iulie 1848 colonelul August von Auensfels, adresându-se jude-lui suprem regesc Toldalagi Ferenc în legătura cu decontarea cheltuielilor ocazionate de întreținerea și hrana lui Micaș, consideră necesare noi intervenții în acest scop la Guberniu întrucît „... pentru eliberarea sa avocatul (Micaș) nu va face primul pas sub condițiile impuse, fiindcă nu-l îngreunează răpirea libertății personale prin paza militară de aici din cetate... va dura mult încă, pînă cînd el va fi eliberat de aici, cu atît mai mult, că situația sa nu pare să-i displacă”.⁶⁷

Conturîndu-se faptul că Micaș nu va accepta nici în viitor o eliberare condiționată, considerînd nedemn pentru el a da un document de garanție, și pentru a evita eventuale complicații, colonelul August von Auensfels, comandantul cetății cere Comandei militare (General Comando) din Sibiu, să obțină aprobarea mutării lui Micaș din arestul cetății din Tîrgu Mureș.⁶⁸ În urma acestui fapt aprobarea cerută este comunicată Guberniului și acesta la rîndu-i, o comunică Judelui suprem regesc al Scaunului Mureș la 15 iulie 1848. Mutarea lui Micaș din cetate din nou în reședința scaunului este motivată prin faptul „... că de camera în care numitul avocat este plasat, armata are nevoie și că ar trebui transportat altundeva, iar întrucît el n-a acceptat eliberarea sa sub garanție pînă la împreresuarea sa, îl veți ține mai departe sub pază sigură”⁶⁹ scrie guberniul. Cum însă pentru acest scop în subordinea Guberniului din Tîrgu Mureș alt loc mai potrivit nu există, se dispune Scaunului ca Micaș să fie dus sub escortă din cetate la sediul scaunului, unde să fie ținut sub pază sigură, fie în camera pîrcălabului fie în aceea a paznicului, pînă cînd își va pune garanți.⁷⁰

La 30 iulie 1848, Benkő Ferenc, casier de impozite, în lipsa din localitate a judeului inspector, raportează Judelui suprem regesc Toldalagi Ferenc că „... avocatul Micaș, împreresuat penal care a fost sub pază militară în cetatea din Tîrgu Mureș, fiind predat de către colonelul Ottenfels August⁷¹, la cererea oficială a domnului Jude suprem regesc împreună cu mobila care i s-a dat în folosință... l-am preluat predîndu-l paznicului închisorii Tőkés Antal precum și îngrijitorilor... de asemenea domnului colonel comandantul cetății dîndu-i adeverință despre preluarea lui Micaș Ferenc și predarea lui închisorii nobilului Scaun Mureș”.⁷²

Concomitent, comandantul cetății informează în aceeași zi pe Toldalagi Ferenc că „... deținutul civil, avocatul Francisc Micaș, a fost transportat la 30 iulie dimineața la orele 6 din cetate... de la militarii cezaro-crăiești, împreună cu toate ustensilele și mobilierul pe care-l avea

⁶⁶ *Ibidem*, Jude Suprem regesc, nr. 712 1848, fila 17.

⁶⁷ *Ibidem*, fila 5.

⁶⁸ *Ibidem*, fila 4.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ *Ibidem*.

⁷¹ *Ibidem*, fila 16. În unele documente numele comandantului Cetății apare în această formă.

⁷² *Ibidem*.

în folosință de la restaurantul Crucea de aur, fiind dus pentru pază civilă în casa Scaunului.⁷³ Se mai solicita un revers certificat de Judele suprem regesc, pentru a fi anexat la raportul privind transferarea lui Micaș, ce trebuia înaintat Comandei militare (General Comando) din Sibiu, care a ordonat transferarea.⁷⁴

În sfârșit despre acest fapt, un raport de executare este înaintat Guberniului din Cluj de către Judele suprem regesc, în care se spune că: „...pe avocatul Micaș Ferenc, care pentru instigarea conaționalilor săi români a fost arestat și ținut pînă acum în cetatea din Tîrgu Mureș, l-am adus la sediul Scaunului și l-am plasat acolo, într-o cameră mai aleasă, sub bună pază...“⁷⁵

În închisoarea Scaunului Mureș Florian Micaș a rămas pînă la eliberarea sa, fără a accepta compromisul cerut de Guberniu, acea scrisoare de garanție și fără să mai ajungă să fie judecat vreo dată.

Parcă ar fi avut intuiția cu care sînt dotați numai aleși, Florian Micaș, care a invocat eliberarea sa numai de către națiunea română, a fost pînă la urmă eliberat de reprezentanța cea mai îndreptățită a întregii națiuni române, Adunarea de la Blaj din 16—27 septembrie 1848.

Aflat la Blaj prin forța împrejurărilor, baronul Vay Miklós comisar plenipotențiar al Guberniului, după mai multe contacte cu fruntașii națiunii române și impresionat de mulțimea și fermitatea românilor participanți la cea de-a treia adunare de aici, emite la 24 septembrie 1848 ordinul de eliberare a lui Florian Micaș.

Trei zile mai tîrziu, la 27 septembrie 1848,⁷⁶ Florian Micaș este pus pe picior de libertate, și, după o detenție politică de cinci luni, în calitate de garant al națiunii sale, se îndreaptă spre Blaj, unde mai apucă să ia parte la ultimele dezbateri ale celei de-a treia adunări a românilor transilvăneni.

Îndată după această impresionantă demonstrație de demnitate și de forță a poporului român, conducătorii celei de-a treia adunări de la Blaj, hotărîsc spre sfârșitul lunii septembrie 1848, instituirea unui comitet mai restrîns, numai din șase membrii, între care este ales și Florian Micaș.⁷⁷

George Bariț, referindu-se la eliberarea lui Micaș din detenția sa afirmă că „În fine după captivitatea de cinci luni, scăpînd și avocatul Florian Micaș, la Blaj fu primit cu bucurie atît mai mare cu cît era știut că în Mureș-Oșorhei unde a fost el deținut, se organizase mai dinainte un așa numit tribunal negru, a cărui vocațiune fusese ca să dicteze sentințe de moarte“.⁷⁸

Captivitatea lui Florian Micaș la Tîrgu Mureș și atitudinea lui demnă și fidelă națiunii române și luptei pentru dreptate națională și socială

⁷³ *Ibidem*, fila 7.

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ *Ibidem*, fila 18.

⁷⁶ *Ibidem*, fila 2, Traian Popa, *op. cit.*; *Din istoria Transilvaniei*, II, ed. II, 1963, p. 89.

⁷⁷ *Ibidem*.

⁷⁸ George Bariț, *op. cit.*

a neamului său este expresia celui mai avansat spirit de sacrificiu, făcut conștient, pentru un scop bine determinat, care viza în final, păstrarea ființei naționale a poporului român, grav periclitată în zilele revoluției din 1848 din Transilvania.

DIE GEFÄNGNISHAFT FLORIAN MICAȘ'S IN TÎRGU MUREȘ IM JAHRE 1848

(Zusammenfassung)

Die Revolution der Rumäne aus Transsilvanien von 1848—1849, bleibt ein Moment der alten und grossen Hoffnungen eines ganzen Volkes, die aber schon in den ersten Tagen, durch wiederholte Repressalien, von den Behörden des Guberniums, der Komitate und der Stühlen verdunkelt wurden; die beschränkte Aristokratie, verneinte der Nation welche die Mehrheit der Bevölkerung im Fürstentum bildete, das Recht einer freien Existenz.

Zwischen den ersten Opfern dieser Politik mit katastrophalen Folgen muss auch der junge rumänische Advokat Florian Micaș, erwähnt werden, den in Cluj am 27 April 1848 verhaftet wurde, weil er die Angehörigen seiner Nation „aufhetzte“, gegen die Bestrebungen der Behörden, eine „Lösung“ der politischen, ökonomischen und sozialen Fragen zu finden, ohne die Teilnahme der Nation welche hier die Mehrheit der Bevölkerung bildete.

Weil die Gefahr bestand F. Micaș, mit Gewalt von den rumänischen Volksmassen befreit zu werden, wird er am 7. Mai 1848, zuerst im Burgzwinger und dann ins Gefängnis des Mures-Stuhles aus Tîrgu Mureș versetzt.

Hier bleibt F. Micaș bis am 27 September 1848, als er befreit wurde, nicht auf Grund eines Garantiebrieves wie die Behörden es wollten, sondern auf Willen seiner ganzen Nation.

Anhand von originalen Dokumenten aus den lokalen Staatsarchiv versucht der Verfasser die Periode der Gefängnishaft in Tîrgu Mureș zwischen 9 Mai — 27 September 1848, wiederherzustellen, sowie die politischen Folgen für die rumänische Nation, für welche Florian Micaș ein Symbol des sozialen und nationalen Befreiungskampfes bleiben wird.